

Ter inleiding

Welke Bijbelgedeelten leest u, in de kerkdiensten van zon- en feestdagen? Waarop bereidt u zich voor, langer of korter van te voren, misschien samen met de leiding van kindernevendienst en de kerkmusici? Aan welke Bijbelboeken besteedt u aandacht in mogelijke gespreksgroepen of kringen door de week? Heeft u materiaal voorhanden, als u samen met een buurgemeente of -parochie een gezamenlijke dienst wilt voorbereiden?

De Raad van Kerken in Nederland biedt u dit rooster aan, als richtsnoer voor de lezingen in de periode van Advent 2010 tot en met november 2013. Het is een Bijbels leesrooster voor de kerkdiensten, dat de gehele week te gebruiken is! De basis ligt in de roosters van lidkerken van de Raad van Kerken. Tegelijk heeft het een eigen lijn. Graag lichten we in dit artikel toe hoe het Oecumenisch Leesrooster is samengesteld, en hoe u het kunt gebruiken.

De bronnen

Combinatie

Het Oecumenisch Leesrooster is samengesteld uit verschillende bronnen. Het gaat om drie roosters die in verschillende kerken in Nederland gebruikt worden: het rooster van de Rooms-Katholieke Kerk; het 'Common Lectionary', dat in Nederland in de Oud-Katholieke Kerk gevolgd wordt, en in de Protestantse Kerk Nederland in een gewijzigde vorm is opgenomen; en het rooster in het Evangelisch-Lutherse Dienstboek, zoals opgenomen in het Dienstboek van de Protestantse Kerk Nederland.

Rooms-Katholieke Kerk

In de Rooms-Katholieke Kerk geldt een ordening voor de lezing in de mis, het 'lectionarium', dat wereldwijd gebruikt wordt. Dit rooster geeft voor elke zon- en feestdag drie lezingen aan, waarvan de derde altijd een lezing uit een van de vier evangeliën is. Het gaat om een driejarig rooster. In elk A-jaar wordt Matteüs gelezen, in B-jaren Marcus, en in C-jaren Lucas. De evangelist Johannes komt vooral aan het woord in de bijzondere perioden rond Pasen, het meest in het B-jaar. Als eerste lezing werd bij de evangelielezing een gedeelte uit het Oude Testament gekozen. (Alleen in de tijd tussen Pasen en Pinksteren komt hier meestal een lezing uit Handelingen voor in de plaats.) Die lezing is soms een voorbereidende: Jesaja over de koningsdochter die zwanger zal worden, voorafgaand aan de aankondiging van de geboorte van Jezus. 'Voorspelling en vervulling' zijn hier kernwoorden. Soms werpt de lezing licht op de details van de evangelielezing: Leviticus over huidziekte, voorafgaand aan de lezing

over de genezing van de man die aan melaatsheid of huidvraat lijdt. Soms vinden we ook juist een tegenstelling tussen de twee lezingen, de eerste lezing zou dan een 'contrapunt' genoemd kunnen worden. De derde optie is dat de evangelielezing wordt voorbereid door een vergelijkbaar beeld: Jeremia die de rechtvaardige vergelijkt met een boom aan stromend water, voorafgaand aan de zaligsprekingen uit Lucas. 'Continuïteit' is hier het kernwoord. Misschien komt de 'citaatharmonie' nog wel het meest voor: de broden bij Elia, de broden bij Jezus.

Los van deze twee lezingen staat een middelste lezing uit de brieven in het Nieuwe Testament. Gewoonlijk is dit een 'baanlezing': een flinke reeks lezingen uit bijvoorbeeld Romeinen of 1 Korintiërs, over een passend aantal zondagen verdeeld. Er is meestal niet gestreefd naar verband met de andere lezingen. Echter, in de Adventstijd en Paastijd zien we vaak een keuze voor een passend epistel. De eerste brief van Johannes tussen Pasen en Pinksteren, Filippenzen in de Adventstijd reiken vaak gelijkaardige gedachten aan als het evangelie.

Bij de afbakening van de lezingen spelen pastorale motieven een grote rol: hoeveel kan de gewone kerk-ganger, de hoorder van de lezingen, bevatten? De lezingen mogen niet te lang zijn, technische details kunnen weggelaten worden, lastige zinnen ook. In dit rooster zien we dan ook vaker 'verknijpte' lezingen: Exodus 3,1-8a.13-15. In de liturgie wordt gelezen uit het lectionarium, waarin de lezingen zorgvuldig vormgegeven, precies volgens deze afbakening staan weergegeven. De lector kan hierdoor zonder haperingen lezen wat er staat, zonder dat hij of zij de toevlucht hoeft te zoeken tot geprinte papiertjes.

De psalm in dit rooster verbindt de eerste en de tweede lezing. Het wordt de 'antwoordpsalm' genoemd, omdat de gemeente daarmee zingend en biddend kan reageren op de lezing uit het Oude Testament.

Een 'intochtspalm' bestaat in dit rooster niet. Dat is een verschil met het oude rooster zoals dat bijvoorbeeld in de Lutherse gegevens nog voorkomt. Ieder jaar komen hier dezelfde lezingen en psalmen terug; veel zondagen heten naar de intochtspalm, of soms ook het lied uit een profeet of brievenlezing: 'Volk van Sion', uit Jesaja, 'Verheugt u!', uit Filippenzen. Een enkele keer ook naar het motto van de evangelielezing: 'Zondag van de goede herder'. Om verwarring te voorkomen gebruiken we in deze uitgave namen zoals deze voorkomen in het rooster waar ze origineel in thuishoren.

Gemeenschappelijk Leesrooster en Oud-Katholiek leesrooster

Toen de eerste versie van het r.-k. lectionarium in gebruik kwam, bleken er al gauw enkele zwakke punten in te zitten. Door de r.-k. bisschoppen in de Verenigde

Staten werden wijzigingen voorgesteld. Vooral de keus van lezingen uit het Oude Testament vonden zij vaak niet zo gelukkig. Soms ook was de afbakening van schriftlezingen voor verbetering vatbaar, zo meenden zij. Ook de Episcopal Church in de Verenigde Staten voerde dit herziene rooster al gauw in, de Anglicaanse Kerk in Groot-Britannië volgde, alsook de Oud-Katholieke kerken in de wereld.

Inmiddels is het r.-k. rooster in Amerika weer conform aan dat van het Vaticaan, en werd het r.-k. lectionarium herzien; het resultaat wordt echter nog steeds gebruikt als het 'Common Lectionary'.

In het Dienstboek voor de, toen nog Samen op Weg-kerken (Hervormd, Gereformeerd en Luthers), werd het rooster bewerkt. Een aantal perikopen werd herzien. De brieflezingen in de 'groene tijd' werden geschrappt; als in het Marcus-jaar zes zondagen uit Johannes 6 gelezen wordt geeft deze versie de voorkeur aan doorlezen uit Marcus. Waar oorspronkelijk lezingen uit de deuterocanonieke boeken stonden, kwamen hiervoor oudtestamentische lezingen in de plaats.

Luthers Dienstboek: het 'oude' kerkelijk jaar

Het Luthers Dienstboek geeft de mogelijkheid om ieder jaar dezelfde cyclus te volgen, die van het klassiek kerkelijk jaar. Daarin heeft elke zondag in het jaar een eigen ensemble, herkenbaar en in de loop der eeuwen in de Lutherse en Katholieke traditie ingeburgerd. Wel is de keuze voor de lezing uit het Oude Testament van meer recente datum. De keuze voor de evangelielezing verspringt per zondag, alle evangeliën komen aan bod. Het spreekt voor zich dat in deze jaarcyclus slechts een gering aantal Bijbelse verhalen aan bod komt.

Dit rooster heeft ons een schat aan zondagsnamen en introituspsalmen gegeven. Immers, elke zondag kent hier zijn eigen specifieke eerste Bijbelwoord en eerste lied, dat als een heilig motto de dag kleurt. De namen 'Laetare', Palmzondag en Zondag Weeskind worden nog steeds wel gebruikt, ook al zijn de gegevens in de nieuwe driejarige cyclus niet altijd meer terug te vinden. Ook in de liederenschat horen we deze traditie nog klinken: het Adventslied 'Heft op uw hoofden, poorten wijd', op de eerste zondag van de Advent, gaat terug op de lezing over de intocht van Jezus in Jeruzalem, samen met Psalm 24.

Extra materiaal

Naast deze 'roostermatige' bronnen staan de vragen en gegevens die de Bijbel zelf elke keer weer aanreikt. Bij het begin van het Oecumenisch Leesrooster stelden men zich tot doel de hele Schrift in de eredienst te laten lezen. Inmiddels is gebleken dat dat wel heel moeilijk is voor de meeste gemeenten. Lenen alle boeken zich wel voor een complete lezing? Wat eist dat van kerkgangers en predikers?

De laatste edities van 'In Orde' illustreren een nieuwe insteek: een combinatie van de bestaande leesroosters met een keuze van **bijbellezingen die niet gemist mogen worden**. Veel kerkgangers krijgen zelden of nooit meer de bijbel te horen of te lezen: de zondagse eredienst is de enige kans die ze hebben of die ze zich gunnen. Dat kan betreurd worden, maar vanuit die realiteit is het goed om een leesrooster samen te stellen dat de kernverhalen van de bijbel toch minstens eens per periode van zes tot twaalf jaar aan de orde stelt. Zo volgen in dit rooster Ruth, Genesis 1-11, de Davidverhalen, Elia en Elisa, zoals in eerdere edities Exodus, Jozef, Esther en Jona aan bod kwamen.

Een volgend gemis bleek te zijn dat **de brieven** zelden voluit konden klinken. Het weglaten van de epistel-lezingen in het rooster in het Protestants Dienstboek is illustratief. In dit rooster, 2010-2013, is veel aandacht voor de Eerste brief van Paulus aan de Korintiërs, en voor 1 Thessalonicenzen, zoals in eerdere jaren Galaten, Romeinen en de brieven van Johannes, Petrus en Jacobus ruimte kregen. In drie gevallen kozen we ervoor om een sterke periode (Advent, Veertigdagen) kleur te geven door een serie **profetenlezingen**; Micha, Ezechiël en Rechters klinken zo in samenhang met het evangelie.

In de gezamenlijke schat van bijbelse geschriften bevindt zich een 'tweede kamer' van **deuterocanonieke boeken**, geschreven in de tussen-testamentaire periode. In de Katholieke, Anglicaanse en Lutherse traditie zijn die steeds ook gelezen, in de Gereformeerde geschiedenis werden ze eerst nog wel in de Statenvertaling opgenomen, maar zijn ze later achterwege gebleven. Net als in de vorige driejarige periode stellen we een van deze geschriften aan de orde, dit keer het boekje, de novelle, Judit.

In het rooster bevindt zich een korte reeks van slechts vier lezingen die toch veel aandacht behoeft: de **harde en bittere verhalen** uit het slot van het boek Rechters. Zijn we het niet aan onze Bijbelse traditie verplicht om ook deze verhalen te openen? Het geweld tegen vrouwen en hevige stammenstrijd, zoals dat in deze verhalen voorkomt, is óók onderdeel van de gelovige overlevering. Door dat te expliciteren, juist in de maand september waarin ook vaak aandacht wordt gegeven aan vrede en recht, kunnen we verder komen dan wanneer we het thema negeren.

Naast dit aanbod van geheel nieuwe lezingen, vulden we op diverse plaatsen de perikopen uit het Gemeenschappelijk Leesrooster aan. Het gaat dan om evangelielezingen waar door **toevoeging van enkele verzen**, het verband verduidelijkt wordt, en de aanknopingspunten voor prediking uitgebreid. Juist bij de lezingen die elk derde jaar terugkomen, kan dat een zinvolle aanvulling blijken.

Tenslotte is het goed om er op te wijzen dat het Oecumenisch Leesrooster de Protestantse traditie

van **Biddag en Dankdag voor gewas en arbeid** opneemt. Deze dagen, in sommige streken op een doordeweekse woensdag gevierd, in andere op een nabijgelegen zondag, krijgen de laatste jaren weer meer belangstelling. Wellicht hangt dit ermee samen dat thema's rond schepping, heelheid en duurzaamheid zich deze dagen zich goed laten verbinden.

Het gebruik

Iedere eredienst, viering en kerkdienst kent een eigen plaats. De liturgische ruimte, de omringende bebouwing en de plaatsen waar de mensen vandaan komen klinken door. De achtergrond van de deelnemers aan de liturgie, de verwachtingen en herinneringen, ze spelen een rol. De beschikbare en bruikbare liedboeken, instrumenten en verbeeldingsvormen doen mee. Genoeg redenen om er op te wijzen dat ieder die een rooster gebruikt er op eigen wijze mee om kan gaan. De keuze wordt ter plekke bepaald. U kunt er voor kiezen om zich te beperken, om niet alle blokken en lezingen te volgen. Het is hoe dan ook niet zinvol om in de viering zelf te verwijzen naar een lezing die we moeten lezen omdat het rooster dat nu eenmaal voorschrijft. Zowel de zeggingskracht van de tekst als die van de spreker boet door zo'n opmerking sterk aan waarde in. In de beslissing over het volgen van het rooster is het goed om te bedenken dat het lezen van de Bijbel in de eredienst altijd meerdere lagen heeft. Door dat besef wordt het mogelijk om verder te kijken dan de persoonlijke beleving, mening of overtuiging van degene die de kerkdienst voorbereidt. Men opent de mogelijkheid dat deelnemers aan de viering méér meekrijgen dan dat wat de spreker of preker er zelf in heeft kunnen leggen.

Schriftlezing als verkondiging

Bij het lezen uit de Bijbel stellen zich altijd meerdere tijden en plaatsen present; en komt ook God zelf niet met de woorden mee? De lezing als zodanig is zo al een verkondiging. Nog voordat de preek begint, is het belangrijkste al gezegd. Wanneer de spreker en de toehoorder onverhoopt op geheel verschillende golflengte zitten, kan toch de schrift een eigen verhaal vertellen. Ook als de preek niet op al het gelezene ingaat, blijft het aanwezig in de rest van de liturgie. Deze gedachte spreekt heel sterk in vele vormen van de Katholieke liturgie, waar de preek slechts een deel van de lezingen herneemt.

Schriftlezing als opmaat voor de preek

In de traditie van de Gereformeerde, Doopsgezinde en vrij-kerkelijke richtingen heeft de samenkomst van de gemeente vaak meer het karakter van schriftuitleg en toepassing. Een enkele lezing kan dan volstaan, en daaruit dan soms weer een enkele tekst. Wie in deze

lijn wil voortgaan, zal in het Oecumenisch Leesrooster vermoedelijk met name de alternatieve blokken kunnen volgen, soms zelfs zonder enige andere lezing daarnaast.

Schriftlezing: over psalm en gezang

Een aparte plaats in de eredienst heeft het Bijbelboek dat ongeveer in het midden van het boek is ingebonden, het boek der Psalmen. Hierin komt de Schrift zelf terug, bezongen, bijvoorbeeld als Psalm 114 over de doortocht door de Rode Zee zingt, maar ook bevroegd, gebeden of beleden. Net zo breed is het aantal mogelijkheden om de Psalmen in de eredienst te laten klinken.

Sommigen hechten zeer aan de intochtspsalmen: het eerste lied dat klinkt in de viering mag een psalm van Israël zijn. Ook het klassieke rooster kende meestal een psalm aan het begin van de liturgie. In het Gemeenschappelijk Leesrooster wordt geen intochtspsalmen genoemd; hier is de psalm die volgt op de eerste lezing bepalend, de antwoordpsalm of graduale psalm.

In de gereformeerde traditie klinken alleen (berijmde) psalmen in de eredienst, dus ook als antwoord op de preek of als laatste lied. In de andere tradities vinden we hier meestal meer vrije liederen. Toch klinken ook daar vaak de psalmen nog door: Veel gezangen zijn sterk beïnvloed door de psalmen. We kunnen denken aan Maarten Luther en Isaac Watts. Maar ook de grote golf Nederlandse gezangen van rond 1970 was nooit ontstaan als de dichters die ze schreven (zoals Wit, Barnard, den Besten, Schulte Nordholt, Oosterhuis) niet eerst het hele of halve psalter berijmd of hertaald zouden hebben. Vandaar dat in de rij van data ook steeds een lied van de week is opgenomen, als welkome verrijking van de Bijbelse gegevens, én een delen in de schat van Oecumenisch kerkelijk liedgoed.

Buiten de eredienst

De gegevens van het Oecumenisch Leesrooster laten zich uitstekend gebruiken voor lezing in het leerhuis. Of er nu wel of niet in gelezen wordt op zondagmorgen, een parochie of gemeente die ieder jaar aandacht schenkt aan enkele minder bekende gedeelten uit de Bijbel, of bekende gedeelten in een ander perspectief plaatst dan gebruikelijk, zal geestelijk groeien. Misschien gaat de groei nog wel dieper wanneer aan zulke lerende activiteiten deelnemers met verschillende achtergronden meedoen, kerkgangers uit heel verschillende hoeken van de oecumene. Dit leesrooster is daarmee een waardevol aanbod aan kerkelijk Nederland, in viering en vorming, in eredienst en catechese.

Introductie op het Oecumenisch Leesrooster 2010-2013

Schema met alternatieve blokken

	2010-2011	2011-2012	2012-2013
<i>Advent</i>	Micha	Rechters	
<i>Epifanieëntijd</i>	1 Korintiërs	1 Korintiërs	
<i>40 dagen</i>		Ezechiël	David en de Zoon van David
<i>Paastijd</i>	Genesis 1-11	Handelingen Ruth	1 Korintiërs 15
<i>Zomertijd Herfttijd</i>	Rechters	Judit	Elia/Elisa
<i>Voleinding</i>	1 Tessalonicenzen		

Nota bene

Ongelijke zondagen

Ieder jaar opnieuw stuiten gebruikers van het Oecumenisch Leesrooster op een aantal conflicten met andere roosters. Ze zijn helaas onoplosbaar; het gaat erom ter plaatse een beslissing te nemen.

Een aantal onenigheden komen voort uit het feit dat een van de kerken met een leesrooster, zondagen in de kalender heeft opgenomen die in de andere kerken niet bekend zijn. Zo verscheen in het Rooms-Katholiek Lectionarium op de laatste zondag voor Advent de Zondag van Christus Koning. Daarom werden alle andere zondagen in november een week naar voren geschoven waarmee scheefgroei ontstond ten opzichte van het rooster in de Lutherse, Anglicaanse en Oud-Katholieke traditie. In de vroege twintigste eeuw heeft de Rooms-Katholieke Kerk enkele zondagen een eigen karakter gegeven. Op de zondag direct na Kerst werd het Feest van de Heilige Familie geplaatst. Op de laatste zondag voor Advent kwam het Feest van Christus Koning in de plaats van de gewone gegevens. Voor de dagen rond 28 december maakt dat niet veel uit. In november echter veranderde er veel: de ensembles van lezingen voor de laatste drie zondagen van het kerkelijk jaar zijn in de Rooms-Katholieke Kerk een week naar voren opgeschoven. Vandaar dat in oecumenische verbanden vaak een week eerder of later gezocht moet worden. De roosters van het Dienstboek van de Protestantse Kerk Nederland en het Oud-Katholiek Kerkboek zijn hier gelijk.

Een verhaal apart is de zomer van het B-jaar. Omdat het Marcusevangelie tamelijk kort is, achtten de samenstellers van het lectionarium het een goede kans om in dit jaar een serie lezingen in te voegen die een soort eucharistische catechese beogen: de lezingen over het

breken, delen en vermenigvuldigen van het brood. Zo komen vijf lezingen uit Johannes 6 op de 17e tot 21e zondag door het jaar terecht, daarmee Marcus na hoofdstuk 6 onderbrekend.

In een liturgie waarin de lezing op zich kan staan, en niet per se bepreekt hoeft te worden, kan dat een mooi en rijk effect geven. Waar in de Protestantse traditie de preek over de lezingen gaat, zou deze herhaling van het thema tot enige vermoeidheid kunnen leiden. Vandaar dat in het dienstboek van de Protestantse Kerk Nederland hier de lezing uit het Marcusevangelie gecontinueerd wordt, anders dan in het Oud-Katholiek Kerkboek. Door verder te gaan met Marcus wordt uit dit evangelie aanzienlijk meer gelezen, een hele verrijking, maar hierdoor lopen de evangelielezingen in de beide roosters wél van juli tot en met september langs elkaar.

Elke poging hier een knoop door te hakken roept weer andere problemen op. Als u tot plaatselijke afstemming wilt komen is het in elk geval goed dat u weet wat de achtergrond van de discongruentie is.

Zondagsnamen

Tenslotte doen we hier nog een korte poging de benaming van zondagen te verklaren. De witte en paarse tijden zijn gemakkelijk te tellen: zoveelste van Advent, Kersttijd, Epifanie, Veertigdagen of Paastijd. Maar omdat de Paasdatum variabel is, ontstaat er een probleem met het tellen van de zondagen waarin 'gewoon' perikoop na perikoop uit de drie eerste evangeliën gelezen wordt. Soms zijn er immers voor Aswoensdag veel, soms weinig zondagen.

In de oude Lutherse gewoonte wordt dat opgevangen

door drie lezingensembles die bij een late Pasen nog voor de voorvasten (Septuagesima) worden ingevoegd, zeldzame lezingen dus. Na Pinksteren begint het ieder jaar opnieuw: Trinitatis en de zondagen geteld daarna. Soms meer, soms minder. Op 1 november beginnen de lezingen van Allerheiligen en de Voleinding.

Het Rooms-Katholiek Lectionarium koos voor een doorgaande lezing van drie evangeliën. Daarbij maakten ensembles waarvan er enkele soms voor, soms na de tijd rond Pasen komen. De lezingen uit de 'groene reeks' heten daarom de 'zondagen door het jaar'.

Overigens vallen er toch zondagen uit; dit om in november goed uit te komen.

Oud-Katholieken namen wel de ensembles over, maar vonden de benaming 'door het jaar', voor zondagen in zowel februari als herfst, weinig aansprekend: hier noemt men de zondagen naar hun aantal na Pinksteren. Trinitatis is in deze traditie immers minder bepalend dan Pinksteren. Ook hier vallen zondagen uit: de zondag het dichtst bij 22 juni is altijd de zevende zondag na Pinksteren, ook als Pinksteren bijvoorbeeld op 31 mei valt en het dus eigenlijk de derde zondag na Pinksteren is...

Het Dienstboek van de Protestantse Kerk Nederland noemt het daarom weer anders: die telt vanaf Trinitatis enkele zondagen, de eerste tot de derde zondag na Trinitatis. Vanaf 21 juni worden het de 'zondagen van de zomer', vanaf 21 september 'van de herfst'. De lezingensembles zijn gelijk aan die in RKK en OKK, de namen weer anders.

Zolang de Paasdatum niet is gefixeerd – en wie wil dat nu? – zal het zo wel spannend blijven.

Toelichtingen

Voorafgaand aan elke blok met alternatieve lezingen vindt u een toelichting. Hier geven we antwoord op een aantal basisvragen.

Het blok wordt gekarakteriseerd, het specifieke en eigene wordt onder woorden gebracht.

Kort geven we aan welke rol juist deze selectie van lezingen heeft in het Bijbelboek waar ze uit genomen zijn. We schenken aandacht aan de vraag waarom dit blok in deze tijd van het kerkelijk jaar past. De verhouding tot de bestaande roosters wordt geschetst.

De stukjes zijn zo geschreven, dat het vrij eenvoudig is om ze te bewerken voor plaatsing in kerkbladen, zondagsbrieven en wat dies meer zij.

In een aantal stukjes worden ook suggesties gedaan met betrekking tot de kunsten: beelden en letteren.

Ze willen u op een spoor brengen! Maar er is meer, veel meer. Een goed hulpmiddel is de website www.bijbelencultuur.nl, waar we graag naar verwijzen.

Tenslotte

In Advent 1977 kon voor het eerst het Oecumenisch Leesrooster gebruikt worden. Met de uitgave die u nu voor zich heeft zullen we de 36ste jaargang bereiken. We hopen dat velen er met vrucht en vreugde gebruik van zullen maken. Moge de Schrift zo voluit kunnen spreken!

Roel A. Bosch

Gebruikte aanduidingen en afkortingen

Eerste kolom: gemeenschappelijk leesrooster (GL) + zondagslied

GL = Gemeenschappelijk Leesrooster zoals opgenomen in Dienstboek Protestantse kerk (het GL in het Oud-Katholiek Kerkboek vertoont enkele kleine verschillen, en geeft het hele jaar door steeds een Epistellezing)

Zondagslied = keuze uit verschillende liedbundels

1^e van Advent = Naam van de zondag volgens het gemeenschappelijk leesrooster

Jes 2,1-5 = Oudtestamentische lezing

Ps 122 = Graduale of antwoordpsalm (soms staat er tussen haken een alternatief)

Rom 13,8-14 = Epistellezing uit de nieuwtestamentische brieven of uit de Handelingen van de Apostelen of de Openbaring van Johannes

Mat 24,32-44 = Evangelielezing

Gz 130 = Zondagslied met vindplaats in Liedboek voor de Kerken of Tussentijds

Tweede kolom: alternatief

Alternatief = het rooster dat u naast of in plaats van een ander rooster kunt volgen, in perioden waarin er geen alternatief is, kiest u voor één van de andere roosters

Evangelisch-Luthers Dienstboek = de naam van de serie alternatieve lezingen

Derde kolom: Ordo Lectionum Missae (OLM)

OLM = Ordo Lectionum Missae, het lectionarium of leesrooster zoals voorgeschreven in de Rooms Katholieke Kerk (niet alle gegevens uit het lectionarium zijn opgenomen in 'In Orde'; zie het jaarlijks verschijnend *Directorium* van Nationale Raad voor de Liturgie).

1^e van Advent = Naam van de zondag volgens dit rooster

Ps 25, 1-3 = Introïtus of intochtspsalmsalm

Jes 2, 1-5 = Oudtestamentische lezing (in de Paastijd soms uit de Handelingen van de Apostelen)

Ps 122, 1-9 = Graduale of antwoordpsalm

Rom 13, 11-14 = Lezing uit het Epistel

Mat 24, 37-44 = Evangelielezing

Vierde kolom: evangelisch-luthers dienstboek (ELD)

ELD = Evangelisch-Luthers Dienstboek zoals opgenomen in *Dienstboek Protestantse Kerk*

1^e van Advent = Naam van de zondag volgens het evangelisch-luthers dienstboek

Ps 25, 1-2a; LB Ps 25:1,2,3 = Introchtspsalmsalm, respectievelijk onberijmd en berijmd uit het *Liedboek voor de Kerken*

Jes 40, 1-11 (Jes 5, 1-8) = Oudtestamentische lezing

LB Ps 25 (4), 6 (LB Ps 85) = Antwoordpsalm, met strofen uit het *Liedboek*

Rom 13, 11-14a = Epistellezing

Mat 21, 1-9 = Evangelielezing

Gz 122 = Zondagslied volgens het Evangelisch-Luthers Dienstboek, steeds uit *Liedboek voor de Kerken*.

Verklaring afkortingen

DB = Dienstboek, een proeve

ELD = (leesrooster uit) Evangelisch-Luthers Dienstboek

GL = Gemeenschappelijk Leesrooster, Protestantse Kerk Nederland en Oud-Katholieke Kerk

Gz = Gezang, in Liedboek voor de Kerken

GvL = Gezang, in Gezangen voor Liturgie (liedbundel)

KND = Kindernevendienst, kinderdienst, zondagsschool of kinderkerk

LB Ps = Psalm, berijming uit Liedboek voor de Kerken

OKG = Gezang, in Oud-Katholiek Gezangboek (liedbundel)

OLM = Ordo Lectionum Missae, leesrooster, in gebruik in de Rooms-Katholieke Kerk

Ps = Psalm uit de Bijbel

T = Gezang, in Tussentijds

ZG = Zingend Geloven (deel/liednummer) (liedbundel)

